

PRÁVNÍ RÁDCE

NAPSAL WALTER K. TOWERS, A.B., J. D.

PRÁVO SEBEOBRAŇY.

John Rice dostal se do sporu s Lorenem Devlinem, který vyvrholil v tom, že Rice rozešel se po Devlinovi a udeřil po něm, několi se ho nedotkl. Byv takto napaden, Devlin obobil se na Rice-a a sbil jej, až zůstal v bezvědomí. Veřejný žalobce zakročil proti Devlinovi pro útok a sbítí a tžš shledán byl vinným a pokutován. Rice rovněž žaloval Devlina civilně pro útok a sbítí na náhradu a vysoudil odškodné. — Devlin se hájil, že jednal v sebeobraně.

Ačkoli jest právo sebeobraný uznávané zákonem, není tak široké, aby omlouvalo takové počínání, jako bylo ono Devlinovo. Ten, kdo jest napaden, může se hájiti; avšak při hájení se nesmí použiti více síly a moci, nežli jest rozumně nutno za stávajících okolností. Jate-li napadení, můžete udeřiti zpět, avšak nesmíte udeřiti zpět rázněji, nežli jest nutno, abyste se obhájili před hrozečím útokem. V tomto případě Devlin byl v právu, že postavil se Rice-ovi. Když však Rice-ovi položen byl odpor a on přestal útočiti, Devlin neměl práva pokračovati dále. Tím, že tak učinil, stal se útočníkem a jeho další počínání bylo útokem a sbítím, za něž stal se zodvčným, jak v civilní žalobě o náhradu, tak v trestním zakročení. Zákon nevyžaduje, aby ráznost obrany naprosto shodovala se s rázností útoku, ježto uznává, že nelze vždycky zachovati tak přesnou mez. Žádá se však, aby obrance nepřekročil rozumnou mez při svém hájení se.

Jak new-yorský soud poznamenal:

"Sebeobrana jest prvotním zákonem přírody, a omlouvá někdy porušení míru, ba i zabítí. Avšak dlužno dbáti toho, aby nebyly překročeny meze pouhé obrany, zabránění, neb vymožení zpět, tak aby nestala se pomstylnou; neboť potom obrance sám stává se útočníkem. Síla, které jest použito, nesmí přesahovati nutnost případu."

Abý se ospravedlnilo použití síly na tom podkladu, že bylo to v sebeobraně, musí býti skutečný pokus tělesného ublížení. Útok, kterému postaven odpor, musí býti oživdné skutečným. Sebeobraný nesmí se býti dovoláváno, když síla vyvozována potom, když nebezpečí útoku minulo. Když hrozečí útok ustal, není dá le žádná potřeba pro sebeobranu.

Prostředky, jichž někdo použije na svoji sebeobranu, musí o všem záviseti od nebezpečí, jež hrozilo. Může býti použito při sebeobraně takového stupně síly, jakou obrance jest napaden. I zabítí útočníka dá se někdy ospravedlniti sebeobranou, zvláště když útočí se smrtící zbraní.

O'Malley a Grady měli mnoho hádek a konečně vyvstala jedna, která byla obzvlášť prudká. Grady vyhrožoval, že zabije svého protivníka na potkání. Později toho dne se sešli a Grady ihned pustil se do O'Malleyho a velkým klackem zasadil mu několik vážných ran do hlavy. Neouha se vyhnouti těmto ranám, O'Malley vytasil pistol a vystřelil, usmrtiv Gradyho. Souzen byl pro zabítí, avšak shledán nevinným; porota rozhodla, že jednal v rozumné sebeobraně.

Jako všeobecné pravidlo, napadený může zabítí útočníka, když je to zřejmé nutno, aby zachránil sama sebe před smrtí neb těžkým ublížením na těle, a když očitne se ve věru zápasu, který sám nevyvolal. Povšechné mlouvené, zákonn vyžaduje, aby osoba napadená ustoupila, možno-li, dříve než zabítí může útočníka a dovoláváti se sebeobraný na ospravedlnění. Osoba napadená nepotřebuje ustoupiti, když tím uvedla by se do postavení ještě horšího, avšak musí ustoupiti, i když neuspěla by si tím zřejmě své postavení. Jsou některé státy, kde soudy prohlásily, že osoba napadená udržit si může svoji půhu za všech

okolností, avšak takové pravidlo jest spíše výjimečné.

Jest to nejvíce povědomé pravidlo, že osoba napadená nemusí ustupovati se svého majetku. Kdo napaden jest ve svém vlastním domově, neb ve své úřadovně, není nijak povinen ustoupiti, nýbrž může si udržeti svoji půhu bez ohledu na to, jak hroživým útok jest, a když takto stojí na své půdě, může zabítí svého útočníka, když je to nutno na zachránění svého vlastního života neb zachráněním se před velkým tělesným ublížením, neb spácháním zločinu v jeho domově, úřadovně, dílně neb na jeho majetku.

Napadený nejenom hájiti může svoji vlastní osobu se stupně síly nutné k odražení útoku, ale hájiti může zároveň osoby členů své rodiny. Tak otec hájiti může svého syna a syn otec. Pán rovněž hájiti může svého služebníka a naopak služebník pána.

Právo sebeobraný vztahuje se též na majetek. Každý může chrániti majetek, který jest zákonitě v jeho držení. Majetek nepotřebuje býti jeho vlastní, postačí, když zákonitě má jej pod svým dozorem. Jenkinsrazil si koně z Dale-ovy stáje. Když jel na onom koni, Jewett jej zastavil a požadoval koně. Jewett byl věřitelem Dale-ovým a pravil, že dluh dávno již měl býti splacen a že tedy hodlá domáhati se svých práv. Pokusil se tudíž vzíti koně Jenkinsovi násilím. Jenkins postavil se na odpor rovněž silou a podalí se mu podržeti si koně. Jewett začaloval Jenkinse pro útok a sbítí, pro použití násilí, když bránil se proti tomu, aby kon byl mu vzat. Soud rozhodl, že Jenkins byl v právu, když hájil majetek, který byl zákonitě v jeho držení, a poněvadž nepoužil více síly a moci, než bylo třeba, není ničím povinnován Jewettovi, kterému nijak neublížil.

Při hájení vlastního majetku před nedovoleným vstupem, jsou jisté požadavky, jichž nutno se třtiti, zdali se kdo chce dovolávati práva sebeobraný. Nikdo nesmí násilím vyhoditi jiného ze svého majetku jenom proto, že získal tam nedovolený vstup. Takovému vetřelci musí býti napřed dána příležitost, aby odejiti mohl pokojně. Kdyby vetřelec přišel na majetek násilně, neb přes výslovný rozkaz vlastníka, mohl by mu býti kladen odpor neb vyhozen bez požadavku, aby se vzdálil. V žádném případě však nesmí býti více síly a moci použito k vyhoštění vetřelce, než jest naprosto nutno, jinak práva sebeobraný bylo by naruženo.

Jsou jistá jiná zákonitá ospravedlnění pro použití moci ve způsobu, který by jinak znaenal útok a sbítí. Jistí jednotlivci mají právomoc nad jinými takové povahy, že jim dovoluje použití síly jako prostředku potrestání neb donucení. Rodiče mají právo potrestati mírně nedospělé dítě, aniž by se tím dopustili útoku a sbítí. Rovněž poručník, zastávající místo rodičů, může potrestati dítě svěšené jeho péči. Úředník ve správě veřejného ústavu obvyčejně má právo uplatňovati svoji autoritu mírným trestem. Obvyčejně páu nemá žádného práva potrestati svého služebníka, ale páu na loď, kapitán, jenž zaujímá neobyčejně postavení, může uplatniti svoji autoritu použitím moci na osobách svých podřízených.

Také jest dovoleno použití moci na někóm, kdo úbo zločinůho páde za účelem zastrázení jej od toho. Ten, kdo si povímane někoho, že jest novědomek v nebezpečném postavení a použije moci, aby osobu takovou odstránil, má k tomu zákonitě právo. Na stáky a konflikty, které se udávají mezi ústáky různých her, nepohlížej se obvyčejně jako na útok a sbítí. Když hráb překročila pravidla hry a zastaví své volání jiného, násilně a způsobem, který

neni dovolen pravidly, jest to útok a sbítí. Na pěstní zápasy o peníze pohlížej se výjimečně a účastníci mohou býti žalováni pro útok a sbítí, třeba že oba souhlasili.

Některých zajímavých obhajob bylo použito v případech pro útok a sbítí. Jedna se jeví z následujícího odstavce dobrozdání jednoho soudece v Kalifornii: "Když silný muž má slabého ve své moci, a dá své oběti na výběr, zdali chce býti skopána neb sbítá pěstmi, nesmí se hájiti, že poraněný muž souhlasil."

Průměrný člověk, mírných náklonností, nedopustí se přechmatu v denním běhu života, když si pamatuje, že síly nesmí býti použito proti jinému, ani v sebeobraně, leč v okolnostech zřejmé nutnosti.

(Copyright, 1913, by Walter K. Towers.)

BANKOVNÍ SYSTEMY EVROPSKÝCH FARMÁRŮ.

IV.

Rakouská Raiffeisenova banka.

Členové americké komise na zemědělskou ko-operaci nedávno rozmlouvali s úředníky místní Raiffeisenky v Kremži, v Rakousku, o operacích tohoto ústavu.

Typická Raiffeisenova banka, jejíž ústav v Kremži jest dobrým typem, řízena jest dozorcí radou, vykonávaným výborem, jehož předseda jest předsedou banky, knihvedoucím a kasírem. V banco tohoto města předseda dozorcí rady jest rolníkem, předseda výkoného výboru malotovarníkem, knihvedoucím jest městský kněz a kasírem vládní pensista. Tito úředníci byli přítomni při schůzi americké komise.

Banka tato operuje spíše ve větší oblasti, než většina Raiffeisenových bank, které považují obmezenou oblast za záruku bezpečnosti. Na sedm malých rolnických obcí vztahuje se působnost této banky. Byla začata třiceti rolníky v 1893 jako výsledek propagační práce poloúředních rolnických sdružení v zemi. Od každého člena banky bylo vyžadováno, aby při vstoupení koupil jeden dílec v hodnotě asi \$4.00. Více dílců může býti zakoupeno, avšak žádný člen nemá více než jeden hlas v řízení banky, bez ohledu na to, jak velký počet dílců vlastní. V přítomné době jest 357 členů banky a její akciový kapitál obnáší 7,140 korun (as \$1,428), což vyžaduje, že žádný člen nekoupil více, nežli jeden dí-

lec akciového kapitálu. Přijímá vklady od členů i nečlenů banky a soutěž s jinými spořitelními ústavu o vklady. V přítomné době platí 4 proc. na vklady, a ačkoli ostatní banky platí poněkud více, Raiffeisenka neuznala to za nutné zvýšiti svoji úrokovou sazbu, poněvadž při důvěře, kterou lidé mají v sílu ústavu, ukládají si tam peníze, i když jiné banky nabízejí větší úrok.

Banka Kremžská jest ve spojení s ústřední ko-operativní bankou, u které ukládá většinu svého přebytku a rezervních fondů, jež nepotřebuje na půjčky členům. Má úvěr u své ústřední banky a v pádu potřeby mohla by tam fondy obdržeti, avšak v přítomné době místní banka jest ve výborném stavu a má na vkladu u ústřední banky přebýtek \$5,540. Rovněž vlastní svoji budovu, která stála \$6,660. Její reserva obnáší \$2,668. Na vkladech má \$101,400 a půjček za \$91,400. To zdá se býti velký obrát peněz, nieměně však výdělek banky v minulém roce byl pouze \$63.20, z čehož \$57 bylo použito na placení dividend na kapitál a ostatek byl přenesen do záložního fondu. Ne více než 4 procenta placeny jsou v dividendách.

Avšak pravou práci banky spatřovají dlužno v tom, co koná pro rolníky. Úrokové sazby jsou nyní vysoké po celé Evropě následkem války na Balkáně a válečného postrašení vůbec. Úroková sazba vládní Rakouské banky jest 6 procent a obvyčejná obchodní sazba jest asi o jedno procento vyšší. Nieměně však tuto neobyčejně vysokou úrokovou sazbu, banka v Kremži dále půjčuje svým členům při úroku 4.75 — 1.25 procent pod vládní úrokovou sazbou. Jest jí to umožněno, poněvadž vybudovala důvěru mezi svými vkladateli a získává dostatek fondů při 4 procentech, aby mohla financovati své členy. Rovněž její výlohy jsou tak malé, že může vésti svůj obchod při výděleku pouhých 75 procenta — to jest platí 4 procenta na vklady a půjčuje na 4.75. Žádný člen banky nedostává odměnu za práci kromě kasíra. Banka otevřena jest pro obchod pouze jeden den v týdnu, kdy žádosti o půjčky a vklady jsou přijímány. Nieměně však banka jest podnikavá a v každý z těch zbyvajících šesti dnů upozorňuje vosnířany, že vklady jsou žádoucí. Kolektoři jsou vysláni do okolí pro vklady a domací pokladničky jsou rozloženy pro drobné úspory, asi jako v Americe mnohé banky činí.

Půjčky jsou poskytovány obvyčejně rolníkům na osobní záruku. Každý rok hlavní sehuze určí nejvyšší míru úvěru, jaká může býti poskytnuta každému jednotlivému členu dle majetku a celkové ho postavení téhož. Půjčky jsou obvyčejně poskytovány na rok, ačkoli se souhlasem dozorcího výboru mohou býti prodlouženy na dva roky. V jistých případech banka poskytuje hypoteční půjčky na deset roků a mohou býti spláceny v určitých výročních splátkách. Od tohoto zvyku jest však ponejvíce zrazováno, poněvadž není to zdravým bankovníctvím půjčovati peníze na delší dobu, nežli na kterou jsou obdrženy. Obnos, který může býti půjčen na hypotéku, jest obmezen na polovičku celkové pracovního kapitálu banky. Při každé půjčce učiněné na osobní záruku, žádáno jest od vypůjčovatele, aby dva jiní členové ústavu zároveň s ním směnku podepsali jako ručitelé. Tímto způsobem dva páry očí hlídají dlužníka, jakož i oči celého členstva, neboť každý člen banky jest zodpověden za každou uzavřenou půjčku, několi ručitelé na směnce jsou ti první a nejvíce přímo zodpovědní.

Banka má neobmezenou závaznost členů. To jest, za dluhy ústavu každý člen jest zodpověden svým majetkem. Bylo mnoho rokování o tom ve Spojených Státech, zdali američtí farmáři přistoupili by do ústavu, kde bylo by od nich žádáno, aby se zaručili voákerým svým majetkem za dluhy někoho jiného. Avšak theorie zu hře, nežli skutečnost se osvědčuje. V případě banky v Kremži ani jednou se nestalo, aby musil býti vypsán všeobecný rozpočet na úhradu ztrát banky. Když někdo osobní záruka zdá se býti nedostatečnou, správa banky může žádati od něho, aby dal hypotéku na svůj majetek na krytí dluhu. Nieměně však banka jest nikdy nemusila uzavřiti hypotéku. Toto zdá se býti dostatečným důkazem, že ochrauná opatření, jichž šetřeno jest při poskytování půjček, jsou tak důkladná, že přijeti neobmezené závaznosti ve skutečnosti znamená mnohem menší risko, nežli průměrný investment v průměrném obchodním podniku.

Banka v Kremži mohla přijati obmezenou závaznost, kdyby to bylo bývalo jejím přáním. Každý člen byl by býval zodpovědným jenom za určitou sumu. Avšak říditelé banky vysvětlovali americkým komisařům, že při obmezené závaznosti úvěr ústavu jest mnohem menší, kdežto farmáři

vystihují, že neobmezená závaznost, když jest přijata ve spojení s krajním konservativním řízením banky, ve skutečnosti nezahrnuje v sobě veliké risko.

Také se tvrdí úředníky spolku, že zorganizování banky velmi povzbudivo četnost v obci. Lidé ve venkovských krajích sami říkají, že nešetřili tak před založením banky, jako nyní šetří. Tehdy rolník ukládal své peníze do poučebky. Nyní šetří na obchodním základě, aby sešili sebe finančně, zvýšili svůj úvěr a zlepšili svoji ušvedlost.

Kromě ko-operativního úvěrního ústavu v Kremži, jsou tam dvě Schultz-Deutsche-ovy ko-operativní banky pro potřebu městského obchodníka a ještě jedna malá banka. Jest tam rovněž hospodářský spolek zabývající se kupováním rolnického materiálu na ko-operativním plánu, který mimo to pečuje o zvelebení postavení farmářova v různých jiných způsobech. Krajina kolem Kremže jest vřnována skoro výhradně vinařství, a několi není to obzvlášť bohatý zemědělský distrikt, finanční postavení rolníků nyní jest velmi dobré.

Severův Gothardský Olej ve dvou velikostech nyní, 25 a 50 centů.

Jest odporčován v léčení bolestí, majících původ v revmatismu, ústřelu a ochromení, v bolestech na prsou, na stranách a v zádech, při polmožděninách, otoklinách, ztuhlých kloubech a svalu, při poranění a vřáde, kde se dá hmotnou použit. Na prodej v lékárnách, anebo přímo po obdržení obnosu, W. F. Severa Co., Cedar Rapids Iowa.

Adv. 50x5

Zkoušení očí

a přiláďování brýlí vykonávaná a nejvyšší přesností, což mohou dosáhniti mozdřtviní krajané, jichž přízně jsem dosáhl ve 11 letech zkušenosti a uspokojením.

CHAS. J. VLACH,
český optik

872 Brandeis Bldg.
Hodiny od 9 ráno do 5 več. Vždy a v neděli dle ujednání

Dr. J. F. Schefčik,

...vždy se vřhradně...
OČNÍM, UŠNÍM, NOSNÍM A HRDELNÍM NEDUHŮM.

Obad. hodiny: 9 ráno do 12 hod. Odpoledne od 1:30 do 5 hodin
Úřadovna: 301 S. Mason Temple, roh Heunepje Ave., and 4th St. 1-2
Telefony: N. W. Main 4670. T. S. Center 4788. Res. T. S. Calhoun 3642. MINNEAPOLIS, MINN.

Dr. J. J. Warta

Léčí nemoci očí, uší, nosu a hrdla. Upravuje břeje.
V SO. OMAZE 2405 N Str.
Od 9 do 11:30 hod. dopol. a v pondělí a ve čtvrtek večer.
Z OMAZE W. O. W. Bldg.
Od 12 do 5 hod. odpoledne.
TELEFON:
V South Omake — S. 1352.
V Omake — Doug. 5852.

Dr. B. DIENSTBIER

český zubní lékař
Pokoj č. 715 City National Bank (18 a Marquette ulice)
TEL. DOUGLAS 4294
Res. 1918 S. 14 St. Tel. Doug. 4605
Časové od 9 h. dop. do 5 h. odp. Vždy dle ujednání. 507

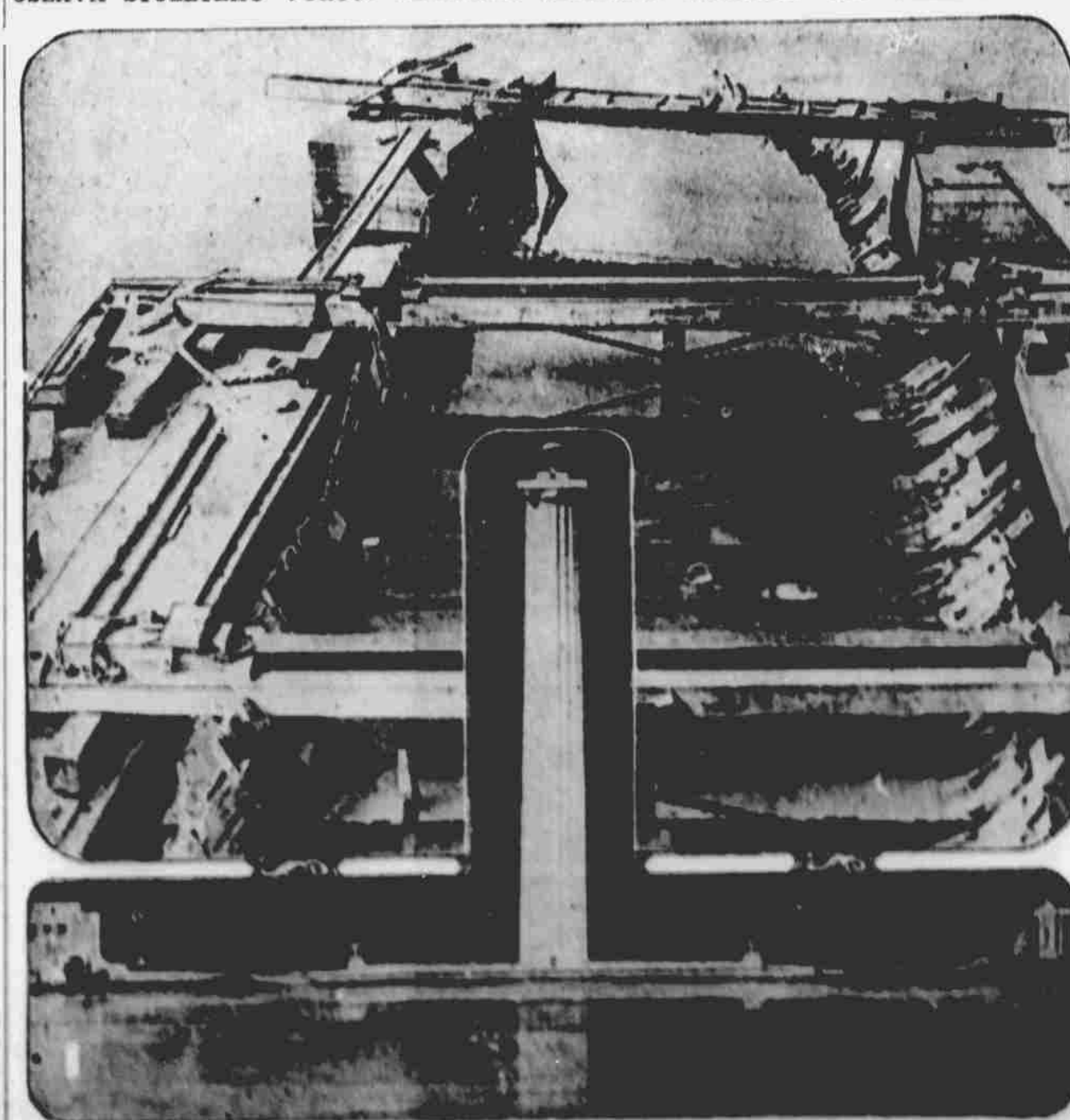
Dr. Chas. Rosewater

český lékař
Úřadovna 222 Bee Bldg., Omaha, Neb.
Ord. hodiny — 11 ráno.
2 do 4 odp. — 5.30 do 6 odp.
V neděli: 10 do 12 dopol.

Dr. F. A. Sedláček

OMAHA, NEB.
ÚŘADOVNA: 1370 So. 13th Street proti Husově Poutu. Tel. Red 6013
RESIDENCE: 1451 So. 11th Street Tel. Douglas 4296.
Dopoledne Dr. Alševcov a odpoledne.
V ÚŘADOVNĚ od 10 do 4 hod. odpol. V neděli od 9 do 11 hod. dopol.

OSLAVA STOLETÉHO VÝROČÍ VELIKÉHO VÍZESTVÍ PERRYHO NA JEZERĚ ERIE.

Národní zájem byl vzruzen v oslavách běhu tohoto léta Perryho památné bitvy na jezeře Erie. Snad všechna města v oblasti velkých jezer od Buffalo až po Chicago, chystají sob uctívati slavnosti, které započaly 4. července a potrvají až do října. Nezapomenavější částí těchto slavností jest odhalení Perryho pomníku v Put-in-Bay, O., ostrově na jezeře Erie. Perryho stará vltavová loď byla zvedána s její trup bude tam vystaven. Hořejší obrázek představuje, jak vypadal onen trup, když zvedčen byl lástevně z vody. Druhý jest pohled na pomník, vysoký jehlan, až bude dokončen.